

REZUMAT

Titlul lucrării de doctorat: “ CERCETĂRI PRIVIND PERFECTIONAREA MANAGEMENTULUI PROIECTULUI DE DEZVOLTARE RURALĂ. STUDIU DE CAZ.””, elaborata de drd. ing. AL MAHAMMAD JAGHAYEF, Conducător științific prof. univ. dr. Drăghici Manea, 2016, USAMV București

CUVINTE CHEIE: Siria, România, proiect, dezvoltare rurală, managementul proiectului, reformă agrară , program de dezvoltare, populație rurală, fond funciar, impact.

Managementul proiectului reprezintă un subiect relativ nou, cu un interes crescut din partea cercetătorilor, având numeroase studii si lucrări ce tratează conceptele, tipologia si caracteristicile de bază.

Managementul proiectul de dezvoltare rurală constituie însă un domeniu aparte din management, dezvoltarea rurală fiind unul din obiectivele principale ale tuturor reformelor si proiectelor din agricultură. Lucrarea tratează aspectele de management și de management al proiectelor de dezvoltare rurală prin prisma alocării acestui termen reformelor agrare din Siria si Romania. Am păstrat denumirea de ”proiecte”, pentru a putea să scot în evidență mai ușor unele caracteristici precum : necesitatea, obiectivul, factorii implicați, durata, beneficiarii și rezultatele obținute. În felul acesta s-a reușit să se sintetizeze unele caracteristici ale Reformelor agrare, ce au fost specifice celor două țări, Siria și România, în afirmarea lor ca țări independente și dornice de transformări și în ce aceste ”reforme agrare” au contribuit la dezvoltarea economică si socială a fiecărei țări.

Teza este structurată pe cinci capitole, acoperind aria de cercetare atât din punct de vedere teoretic, metodologic cât si practic. În continuare este prezentată structura tezei pe capitole.

Capitolul 1, intitulat ” *Stadiul cunoașterii științifice privind managementul proiectelor și dezvoltarea rurală*”, prezintă abordările existente în literatura de specialitate cu privire la definiția proiectelor și a managementului proiectelor. În vederea unei mai bune înțelegeri și aprofundări ale conceptelor, în acest capitol sunt prezentate caracteristicile managementului proiectului, principiile managementului proiectelor și tipologia proiectelor. De asemenea sunt abordate aspecte ce caracterizează funcțiile managementului în managementul de proiect (previziune, organizare, coordonare, antrenare și control) precum și o analiză a stadiului cunoașterii științifice cu privire la managementul proiectelor atât în general cât și in special.

Cu referire specială asupra managementul proiectului de dezvoltare rurală , se poate menționa că acesta presupune o coordonare atentă a unei echipe , persoane sau instituții pentru îndeplinirea unor activități intercondiționate care au ca scop final oferirea unui instrument de schimbare. Conform literaturii de specialitate , noțiunea de proiect de dezvoltare are mai multe definiții, toate acestea subliniind însă existența unui obiectiv/obiective, buget, perioada de timp,

rezultate. Dezvoltarea rurală este de asemenea regăsită în diverse tratate , cele mai recente cercetări tratând dezvoltarea rurală ca o strategie care implică creșterea economică în spațiul rural, cunoașterea în detaliu a problemelor comunităților rurale și rezolvarea acestora. Cercetările în domeniul proiectelor subliniază și apariția de inovații precum managementul cunoștințelor și managementul integrat al proiectelor.

Capitolul 2, intitulat ” *Indicatori și metode de analiză a managementului proiectului de dezvoltare rurală*”, enumeră, caracterizează și explică utilizarea tuturor metodelor și indicatorilor utilizați în lucrare. În prima parte a capitolului este subliniată importanța managementului în dezvoltarea rurală prin existența unor organisme specializate în gestionarea activităților de dezvoltare rurală. Aceste organisme asigură respectarea normelor, îndeplinirea sarcinilor, elaborarea strategiilor, implementarea programelor de dezvoltare și verificarea calității rezultatelor și colaborarea cu structurile micro și macro teritoriale din domeniul dezvoltării rurale. Cea de-a doua parte a capitolului caracterizează principalii indicatorii ai dezvoltării rurale: dezvoltarea economică (PIB și indicatorii acestuia, productivitatea muncii, educație, cheltuieli pentru cercetare-dezvoltare, cheltuieli pentru educație, populația ocupată), sărăcie și excluziune socială, îmbătrânirea societății, sănătatea publică, schimbarea climei și energie, modelele de producție și consum, managementul resurselor umane, transportul. Indicatorii statistici utilizați în lucrare sunt: media, abaterea medie pătratică, coeficientul de variație și ritmul anual de creștere, care au vizat suprafețele agricole, producțiile agricole medii și totale, populația totală și rurală, principalele culturi și specii de animale.

Metodele de cercetare au fost axate atât pe partea cantitativă cât și calitativă a studiului prin extragerea unei cantități suficiente de date și studii cu un conținut informațional ridicat și în tematica ariei studiate.

Datele prelucrate provin și din studii care au avut la bază analize teritoriale SWOT și rezultate ale chestionarelor, acestea conturând direcțiile, tendințele și măsurile de acțiune pentru dezvoltare rurală cuantificate sub forma indicatorilor de implementare/realizare, de rezultat și de impact.

Capitolul 3 intitulat ” *Analiza managementului de proiect de dezvoltare rurală în Republica Arabă Siria*”, reprezintă prima parte a studiului de caz , fiind un studiu amplu al schimbărilor generate de reforme și proiecte în Siria de la câștigarea independenței și până în prezent.

Capitolul debutează printr-o scurtă prezentare a istoriei Siriei , în care sunt enumerate principalele aspecte cu privire la suprafață, structura administrativă, clima, populație și relațiile economice întreținute cu România.

Prima perioadă analizată este perioada de la câștigarea independenței până în anul 2000, analiza ce este focalizată pe reformele agrare și programele de dezvoltare rurală din Siria.

După câștigarea independenței au fost luate măsuri de îmbunătățire a performanțelor economice și a calității vieții, agricultura fiind considerată o prioritate. Primul proiect de o importanță deosebită pentru agricultura a fost reforma agrară din 1958, ce a fost stabilită prin Decretul-lege nr 161/27 septembrie. Cu scopul organizării și aplicării reformei au urmat încă 8 Decrete- Lege, reformă ce urma să rezolve problema securității alimentare, în condițiile unei creșteri accelerate a populației.

Reforma agrară rezolva de asemenea și probleme legate de monopolul abuziv al proprietarilor care decideau structura culturilor, alegerea principalelor culturi, schimburile comerciale. Pentru a rezolva această problemă, în scopul creșterii producției agricole, s-a recurs la o acțiune triplă: exproprierea latifundiilor, naționalizarea canalelor de distribuție și garanția unui credit pentru țăranii care lucrează pământul la o dobândă accesibilă.

În completarea acestei reforme, între anii 1953 și 1973 au fost demarate și finalizate două proiecte de amenajare a râului Orontes și fluviului Eufrat, proiecte de o importanță deosebită pentru asigurarea producțiilor agricole în Siria. Ca urmare a acestor două proiecte s-au realizat luarea în cultură a terenurilor necultivate, organizarea terenului agricol și a peisajului, integrarea de populații vechi și noi în aceeași zonă, planificarea riguroasă a irigațiilor culturilor.

Dezvoltarea zonelor rurale, reamenajarea suprafețelor pentru irigații și preocuparea continuă pentru îmbunătățirea calității și cantității producțiilor precum și reformele de natură socială ce au fost adoptate până în anul 2000 au avut rezultate remarcabile: creșterea impresionantă a populației de la 3,41 milioane de persoane în anul 1950 la 15,97 milioane persoane în anul 1999, cu o populație rurală de 7,73 milioane persoane; obținerea de producții mult superioare la majoritatea culturilor studiate influențate de creșterea suprafețelor cultivate cât și de creșterea producțiilor medii; efectivele de animale înregistrează de asemenea creșteri deosebite la majoritatea categoriilor studiate.

După anul 2000, o serie de reforme economice au fost demarate în Siria multe dintre ele fiind o continuare a orientărilor de după anul 1990.

În agricultură acestea au vizat o reformă a terenurilor deținute de către stat, o mai mare inițiativă în alegerea culturilor și o reducere a planificării producției agricole de către stat. În această perioadă s-au înregistrat creșteri atât la producții vegetale cât și animale, subliniindu-se încă o dată importanța managementului în proiectele desfășurate și rezultatele pozitive obținute în urma implementării acestora.

Politicile agricole și programele de dezvoltare au avut în Siria numeroase efecte pozitive din care cel mai important fiind atingerea unui nivel înalt în îndeplinirea condițiilor pentru asigurarea securității alimentare. Totodată, dezvoltarea zonelor rurale a cuprins și infrastructura și serviciile de educație și consultanță din domeniul agricol. Efectele acestor politici nu au fost

din păcate numai pozitive, existând și un revers al dezvoltării și liberalizării, cel mai important efect negativ fiind fragmentarea excesivă a proprietăților agricole, împiedicând de multe ori exploatarea și automatizarea.

Capitolul trei se finalizează prin caracterizarea perioadei de criză, din 2011 și până în prezent, când disensiunile politice au avut un efect devastator asupra economiei Siriei. O dată cu această criză s-a produs un regres uriaș, cuantificarea și atenuarea daunelor fiind imposibilă atât pentru stat cât și pentru organismele ce supervizează dezvoltarea Siriei. Criza din Siria se continuă și în prezent, urmările acestui conflict afectând toată țara, economia fiind aproape în totalitate distrusă, populația fiind nevoită să plece din calea conflictului iar statul pierzând alianțe importante la nivel internațional.

Capitolul 4 „*Analiza managementului proiectului de dezvoltare rurală în România*” reprezintă ce-a de-a doua parte a studiului de caz, cercetările fiind îndreptate în direcția României. Structura celui de-al patrulea capitol este asemănătoare capitolului trei, analiza fiind făcută pe perioade, urmărindu-se impactul pozitiv sau negativ avut de proiectele de dezvoltare rurală, principalele fiind: Legea rurală din 1864, Reforma Agrară din 1921, Reforma agrară din 1945, Programul de colectivizare (cooperativizare) a agriculturii, Legea 18 privind fondul funciar din 1991, Aderarea României la Uniunea Europeană în anul 2007.

În prima parte a capitolului este făcută o scurtă prezentare a României, prin caracterizarea condițiilor naturale și a condițiilor economice.

Capitolul se continuă prin analiza proiectelor structurale de dezvoltare rurală din perioada 1864-1921, reforma din 1864 având ca rezultat împrăștierea a 406.429 țărani cu 1.654.964 hectare. Obiectivele acestei reforme au fost împrăștierea țăranilor, eliberarea de muncile pe care trebuiau să le efectueze moșierului, întărirea statului național. Efectele reformei agrare și-au pus amprenta asupra dimensiunii exploatațiilor agricole, asupra relațiilor economice rurale și asupra nivelului de viață a țăranimii.

În perioada 1870-1906, programele agrare la nivel național au produs dezvoltarea închirierii pământului, a arendei în bani, a prețului pășunatului, a costului zilei de muncă cu brațele. Ale inconveniente ale reformei agrare au fost că țăranii nu au putut să plătească impozite și despăgubirile pentru teren.

Răscoala din 1907, a avut ca efect adoptarea unor măsuri pentru îmbunătățirea vieții țăranimii. A fost adoptată o nouă lege a contractelor agricole, s-a înființat banca pentru creditul rural și a Casei Rurale și desființarea trusturilor de arendași.

Reforma agrară din anul 1921 conform Corneanu I. ”a fost cea mai mare din Istoria Modernă a României și a contribuit la dezvoltarea generală a țării, la consolidarea Marii Uniri a

Statului Unitar Român, la modernizarea agriculturii, și care a produs transformări esențiale în viața social-politică”.

În general vorbind, reforma agrară din 1921 a constituit, un însemnat pas înainte în procesul de dezvoltare a țării. Ea a dat impuls dezvoltării capitalismului în agricultura. Reforma a micșorat sensibil proprietatea moșierească, a slăbit puterea economică a moșierimii și a redus rolul jucat de această clasă în viața politică și socială a României interbelice. Sumele primite drept răscumpărare au permis moșierilor să-și achite datoriile, dar să și angajeze mai multă muncă salariată.

Reforma din 1945 a însemnat luarea unor măsuri precum: reglementarea salariilor și înființarea economatelor; legea regimului prețurilor și circulației mărfurilor; legea pentru reprimarea speculei ilicite și a sabotajului economic; legea pentru înființarea organelor de control cetățenesc; lege referitoare la circulația produselor agricole(Tătaru A.) .

În perioada din 1949 până în anul 1962, Secția Agrară a CC, a PMR, a elaborat și transpus în practică Proiectul de colectivizare. Perioada ce a urmat s-a caracterizat prin: o planificare excesivă și centralizată a suprafețelor cultivate, a numărului de animale, a producțiilor medii pe culturi și categorii de animale; un monopol pentru piața produselor de origine vegetală și animală prin prețuri obligatorii; prin obligația cooperativelor agricole de producție de a efectua lucrările agricole cu tractoare și mașini agricole ce aparțineau statului (Lup A,2007).

Perioada 1961-1989. Perioada de după încheiere cooperativizării este caracterizată prin o creștere a numărului de tractoare și mașini agricole, prin utilizarea de îngrășăminte chimice și de pesticide, a creșterii suprafețelor agricole cultivate în sistem irigat. Aceste măsuri și prin utilizarea de hibrizi și soiuri selecționate au dus la creșterea producțiilor agricole.

Perioada de după 1989, a însemnat pentru România transformări de structură în toate domeniile vieții economice, sociale și politice. Această perioadă se caracterizează prin transpunerea în practică a Legii fondului funciar 18/1991, de restituire a dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere, Programul de preaderare a României la Uniunea Europeană și Programul de integrare în structurile Uniunii Europene.

Perioada anilor 1990-1999 este considerată o perioadă de regres , cu scăderi mari atât în sectorul vegetal și animal , dar și la nivelul mașinilor și utilajelor agricole, al comerțului și scăderi ale populației.

În vederea pregătirii României pentru aderarea la Uniunea Europeană în perioada 2002-2006, în domeniul agriculturii, a fost realizat Planul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală având ca priorități: creșterea competitivității produselor agricole prelucrate; dezvoltarea infrastructurilor de dezvoltare rurală și agricultură; dezvoltarea economiei rurale și a resurselor

umane. În sprijinirea realizării acestor obiective a fost inițiat Programul SAPARD prin care s-au investit 1348 milioane euro , contribuind indiscutabil la dezvoltarea rurală și la îmbunătățirea condițiilor de viață din mediul rural.

O dată cu aderarea la Uniunea Europeană s-a recurs la întocmirea Planului Național Strategic pentru România, din care au decurs obiectivele Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) pentru perioadele 2007-2014 și 2014-2020. Deși efectele perioadei de regres sunt încă resimțite (suprafețele fărâmițate, cu o agricultură de subsistență și cu o ierarhie controlată de exploatarea care deține suprafețe foarte mari) la nivelul sectorului vegetal, cu ajutorul programelor de dezvoltare se constată creșteri deosebite ale producțiilor. Sectorul zootehnic cunoaște în continuare scăderi, de asemenea se înregistrează scăderi și în rândul populației , singurele creșteri fiind creșterile importurilor față de exporturi. Aderarea la UE a avut efecte pozitive cât și negative, unul din cele mai importante efecte negative fiind pierderea unui important procent al forței de muncă tinere, iar cel secund ar fi alinierea prețurilor cu cel al țărilor dezvoltate în condițiile unor creșteri neuniforme în raportul cheltuieli/ venituri.

În capitolul 5, intitulat „*Concluzii și propuneri*”, sunt prezentate concluziile finale privind cercetarea teoretică și practică alături de propunerile și contribuțiile proprii.

Ne-am propus prin prezenta lucrare o abordare de sinteză a managementului proiectelor dintr-o perspectivă teoretică și practică care să ofere o imagine transparentă a schimbărilor aduse de proiectele politice și programele agricole în decursul a aproape două secole, atât pentru Siria cât și pentru România . Prin prisma amplei cercetări elaborate considerăm cercetarea relevantă pentru domeniul studiat. Managementul proiectelor este un domeniu de interes atât pentru România cât și pentru Siria, în plină dezvoltare, la care ne-am adus contribuția prin studiul literaturii de specialitate realizat în partea teoretică a cercetării și prin surprinderea realităților actuale din agricultura și economia ambelor țări, în partea practică.